

Nota humanam infirmitatem, in quam lapsus Petrus breui adeò tempore dominum suum tertio negauerit, non quæstionibus examinatus, sed ab ancillis & famulis interrogatus: vnde per gallum admonitus foras exiit, noxam expiaturus. In atrio enim pontificis non poterat agere pœnitentiam, egreditur foras de impiorum concilio, vt pauidæ negationis fordes amoris fletibus lauet.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

Christum à Iudæis vincitum tanquàm reum Pilato traditum videns Iudas laqueo se suspendit. Apud Pilatum Christus accusatus, flagellatus, & illusus, Barraba dimisso, ad mortem damnatus, ad locum pœnarum ducitur, crucifigitur, illuditur, mortuus à cruce deponitur, sepelitur, & Iudæorum custodię committitur.

† Mar.
15. a.
Luc. 23. a.
Ioã. 18. c.

M† Anè autem factò, consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersus Iesum, vt eum morti traderent. Et vincitū adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato Præsidi.

Non dubium quin totam noctē præcedentem in blasphemando cædendo & illudendo Christo impenderint, manè autem inito consilio, sufficiens se habere testimonium putantes duorum testium de templi subuersione loquentium. Similiter & ex sermone Christi, qui se filium Dei professus erat, vincitum illum Põtio Pilato præfidi steterunt, commentis prius in cõsilio suo impio cauis, quæ Pilato præfidi probabiles viderentur, sufficientesque ad eum damnandum, cuiusmodi esse poterant, quòd populi seductor esset, quòd tributa Cæsari dari prohiberet, quòd se regem fecisset, & palàm se ita salutari passus esset.

† De pcc. distinct. 6. cap. Quivult. Tunc videns Iudas qui eum tradidit, quòd damnatus esset, † pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum & senioribus, dicens:

Si tunc referat certum illud tempus, quo præfidi eum steterunt, damnatus intelligendum est, quòd Phariseorum ac sacerdotum præiudicio ac testimonio, iam erat damnatus, quomodo vulgò dicimus eum qui morti proximus

ximus est, ac damnationi. Gallicè. *C'est fait de luy, il est mort la ou il est.* Itaque pœnitentia ductus Iudas, sed infructuosa, quippe quam misericordia non est consecuta, quam quærere neglexit, retulit principibus & senioribus triginta argenteos.

† Peccauit tradens sanguinẽ iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos, tu uideris. Et proiectis argenteis in templo, recessit: & abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotũ acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in corbanam: quia precium sanguinis est. Consilio autem inuito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorũ. Propter hoc uocatus est ager ille Acheldemac, hoc est ager sanguinis, usque in hodiernum diem.

Initium bonæ confessionis erat peccati agnitio, siquidem misericordiã postulasset. Peccatum suum agnosceret, Christi fateatur innocentiam, pecuniam scelestis Pharisæis uult reddere, quam quum primum recipere recusassent, abiectam in templo reliquit: Illi autem simulata religione & hypocrysi, magis quàm pietate, in corbanã, id est, in gazophylacium suũ mittere nolunt, precio sanguinis gazophylacium suum prophanatum iri credentes, se autem iusti & innoxij sanguinis effusione impiari non intelligentes: corbana quod erat illis thesaurus sacer pluris facientes, quàm suam conscientiam. Itaque ex ea pecunia emerũt agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Et bene ait peregrinorum, quoniam Iudæis qui filij erant, & ciues ac domestici Dei, foras eiectis, in usum peregrinorum, id est, Gentilium, qui longè antè aberant à Deo, celsit precium sanguinis Christi. * Consepulti enim cum Christo omnes Christiani sumus.

Tunc adimpletum est, quod dictum est per Ieremiã prophetam, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos, precium appreciati, quem appreciauerunt a filiis Israël: & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi dominus: & Iesus autem stetit ante Præsidentem.

In libris Ieremiæ qui nunc extant, non est huiusmodi prophetia: sed Zachariæ. 11. similia propè habentur de mercede triginta argenteorum in domo Dei proie-

storum.

† De pœ. dist. 3. ca. Inter hæc ca. Iudas pœnituit. † 1. q. 1. ca. no. Qui studet. A & 1. c. † Iere. 32. b. Zach. 11. c.

* Rom. 6. a.

1. Cor. 2. b.

† Mar. 15. a.

Luc. 23. a. Ioan. 18. f.

ctorum. Ideo putat Hieronymus errorem librariorum inualuisse, vt pro Zachariam Ieremiam ascriptum sit. Et Euseb. de demóstrat. lib. 10. ca. 4. dubitat an per quam malitiam sublatum fuisse à textu Iere. 32. an per librarij erratū alterū pro altero sit positum nomen. Certè Hiero. asserit, se Ieremiæ librū vidisse, vbi ea euangelistę verba essent: quanquā illum librum ἀποκρυφόν censet: & ideo Matthæum opinatur apocryphi testimonio non vsum esse. Tametsi istud nouum videri nō debet: cū 2. Timoth. 3. apocryphum illud Iannes & Mambres Paulus recitat: nec dubitet Iudas in sua canonica in testimonium adducere apocryphum Enoc prophetiam. Porro non dubiū est tunc plura fuisse veteris testamenti quā nunc, quę si extarent, apocrypha non essent, sed recepta.

† Io. 19. b

Et interrogauit eum præses, dicens. † Tu es rex Iudæorum. Dicit illi Iesus: Tu dicis. Et cum accusaretur à principibus sacerdotum & senioribus, nihil respondit. Tunc dixit illi Pilatus: Non audis quantā aduersum te dicunt testimonia?

Vel hinc patet accusatum apud Pilatum fuisse Christum, quod se contra Cæsaris auctoritatem Iudæorum regem fecisset: Ideo interroganti Pilato: Num tu es rex Iudæorum? Respondet: tu dicis. Quod quidam exponunt: Tu reuera id quod est, dicis. Alij exponunt: Tu quidem dicis: ego aut talem me non profiteor. Sed præstat prima expositio. Cui accedit Christi responsio apud Ioannem: Tu dicis, quia rex sum ego. Id est, verè dicis, sum enim rex. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocē meam. Id est, verè tu dicis me regem esse. Ego enim veni in mundum, vt veritati testimonium perhibeam. Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt in electis meis regnem.

† Mar.
15. a.
Luc. 23. c.
Ioā. 18. g.

Et non respondit ei ad vllum verbum, itā vt miraretur præses vehementer. † Per diem autem solemnem consueuerat præses populo dimittere vnum vinctū quē voluissent. Habebat autem tunc vnum vinctum insignem, qui dicebatur Barrabas. Congregatis autem illis dixit Pilatus: Quem

Quem vultis dimittam vobis, Barrabam an Iesum qui dicitur Christus:

Interoganti Pilato de falsis Iudæorum testimonijs in Christum, quod falsa illa essent nihil respondet Christus. Cui de re vera interroganti num scilicet Iudæorum rex foret respondit. Per diem autem solennem Græcè est, κατὰ τὴν ἑορτήν. Id est, die autem festo, vbi automaticè ac per excellentiam diei festi nomine pascha intelligitur. Vide autem vnde manauerit consuetudo vt die festo donaretur populo vinculus vnus. Quidam dicunt quod in memoriam occisorum Aegyptiorum & saluatorum Hebræorum, in festo phase solebant Iudæi vnum ex reis morti proximum liberare alijs interfectis. Quodque id pro more obseruatum, à Romanis imptauerant. Vnde id quod dicit Matthæus consueuerat, Lucas dicit: necesse habebat dimittere. Oblatis igitur populo insigni latrone Barraba & Christo, vtrum ex illis dimitti vellent, persuasæ à principibus & senioribus populi turbæ, quæ nuper tanto honore venientè Christum exceperant, Barrabam dimitti postulanti Iesum verò crucifigi.

Sedente ante pro tribunali, misit ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi est iusto illi. Multa enim passa sum hodie pro uisum propter eum.

Non dubium quin agnoscentes Christi morte spoliandos inferos dæmones, vxori Pilati persuaserint maritum à Christi condemnatione auertere, quod facere illa nititur, dicens: Nil tibi & iusto illi. Id est, nihil tibi sit cum illo tam iusto.

Principes autem sacerdotum, et seniores persuaserunt populis ut peterent Barrabam, Iesum verò perderent. Respondens autem præses ait illis: Quem vultis igitur vobis de duobus dimitti: At illi dixerunt, Barrabam. Dixit illi Pilatus:

Quantum uis persuaserint primates turbis præoptare Barrabam, Pilatus tamen sollicitè curabat eos à tanto scelere liberare: sed quanto ipsi studio, quantaq; opera afficerentur, vt nihil intentatū relinquerent, tanta ipse diligentia resistere nitebatur, miratus certè q̄ illum qui

com.

communi omnium fama & homicida & latro, sed & insignis latro pro confesso habebatur, vellent liberari & sibi dimitti, illum verò quem non nisi invidia & falsis & seductis testibus superati, damnari tanto affectu peteret. *‡ Quid igitur faciam de Iesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis præses. Quid enim mali fecit?*

‡ Mar.
15. b.

Luc. 13. c.

Ioã. 18. g.

Act. 3. c.

At illa magis clamabant, dicentes: Crucifigatur.

Græce, τὴ, οὖν ποιῶ τοὺν Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστὸν, Quid Iesu faciam. Nam Græcam phrasim per ablatiuū etiam sine præpositione Latini exprimunt. Sic Cicero pro Cluentio: Quid hoc homine factum est: quanquam interpres non malè verterit, quid de Iesu.

Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum à sanguine huius iusti.

Videns inquit, quòd nihil proficeret, id est, frustra persuasum à principibus & senioribus populum pacare contenderet, accepta aqua lauit manus coram populo, si eum putabat innocentiam suam professus. Sed quid lauisse manus profuit, illotam mentem habetis? Vos inquit, videbitis: Id est considerate quidnam de eo futuri estis, & videte quid.

‡ 1. q. 4.

capite.

Ecclesia.

Mar. 15. c.

Et respondens vniuersus populus, dixit: ‡ Sanguis eius super nos & super filios nostros.

Id est, si qua sumenda sunt pro sanguinis illius effusione supplicia, nos filijq; nostri pendemus, & culpã, si qua in ea re est, præstabimus.

Tunc dimisit illis Barrabam, Iesum autem flagellatum tradidit eis rōt crucifigetur.

Quidam dicūt sic de industria flagellari ipsum Christum voluisse Pilatum: vt vel saltem eo supplicio contentus à morte eius procuranda abstineret. Quidam dicūt, moris fuisse morti damnatos prius flagellare.

Tunc milites præsidis suscipientes Iesum in prætorium, congregauerunt ad eum vniuersam cohortem. Et exuentes eū, chlamydem coccineam circumdederunt ei: & plerentes coronam de spinis posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius: & genu flexo ante eum, illudebant ei, dicentes:

dicentes:

centes : † *Aue rex Iudeorum . Et expuentes in eum, acceperunt arundinē, & percutiebāt caput eius. Et postquam illuserunt ei, excuerunt eū chlamydem, & induerunt eū vestimenta eius, & duxerunt eum vt crucifigerent.* † Ioan. 19. a. Mar. 15. e.

Vel ex hoc loco manifestum est, tunc non semper indicare tempus rei, quæ tum fieret. Nam ex Ioannis 19. capite apertum est quod simul atq; milites Pilati iustum Christum flagellauerunt, ijs etiã opprobrijs quæ hic Matthæus recitat, ei illuserunt: sicquæ flagellatum & illusum, ac tam malè habitum, Pilatus populo representauit, vt ad commiserationem moueret, multisquæ rationibus, vt in Ioanne habetur, quò eum liberaret, contēdit. Tandem verò turbarū vociferatione, ac Cæsaris metu victus, tradidit ijs crucifigendum. Itaque quod antè factum est postea recitat Matthæus, quod frequens est in omnibus Euangelistis: Sed & antea chlamydē coccineā circudederunt ei, in argumentum scilicet, maioris irrisionis, quasi senatus populusquæ Romanus illi vt regi insigne regnum misissent. Quos nanque Romani reges appellassent & saluassent, togam illis purpuream, quæ & pida dicebatur, dono mittebāt. Chlamys enim coccinea vt ait Matthæus, purpurea vestis est.

† *Exeuntes autem inuenerunt hominem Cyrenæum, nomine Simonem. Hunc angariauerunt vt tolleret crucem eius.* † Mar. 15. c.

Simon iste gentilis erat, ex Cyrene quæ est in Lybia Aphricæ, Alexandri & Ruffi Christi discipulorum pater. Eum cum ferendo oneri crucis CHRISTVS non esset tot iam afflictionibus & miserijs delassatus, ad subeundum onus crucis, cum Christo angariauerūt, id est, coegerunt. Dei autē dispositione ita factum est, vt negligentibus Christum sequi, crucemque eius post eum portare Iudæis, dignus inuentus est qui id faceret, gentilitius Christianorum populus.

† *Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha, quod est Caluarie locus. Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. † Et cum gustasset noluit bibere.* † De pœ. dist. 2. ca. Citus. Ioã. 19. d.

Golgotha Syra vox est, ex Hebræa nonnihil habens, & Chaldaica, quam Matthæus interpretatur Caluarie locum. Ex quo loco Græcè scilicet doctus & Hebraicè

Caietanus, argumētum efficax sumit Matthæum Græcè scripsisse, & non Hebraicè: quasi verò vocem Syrà Golgotha duobus Hebraicis nominibus explicare non potuerit quæ interpres Græcus Græcè interpretatus fuerit. Consule Chaldaicos. Imò sequitur oppositū. Vt quid Hebræa Græcis miscuisset, si Græcè scripsisset.

† Mar. 15.
d.
Luc. 23. c
Ioā. 19. d.
† Psal. 21.
c.
Ioā. 19. d.

‡ Postquam autem crucifixerunt eum, diuiserunt sibi vestimenta eius sorte mittētes. ut impleretur quod dictū est per prophetam, dicentem: † Diuiserūt sibi vestimenta mea, et super vestē meā miserunt sortem: & sedentes seruabāt eum.

Quòd autē vestimenta Christi sibi diuiserunt, suam discordiam & errorem, regniq̄ue diuisionem figurauerunt futuram. Quòd autem vestem inconsutilem non diuiserunt, sed sorte super eā miserunt, Ecclesiæ cōcordiā inter veros fideles, & apud hæreticos illusionē significauerūt. Vel vestimēta diuisa scripturas sacras & Ecclesię sacramēta significāt, quæ per hæreses diuidi potuerūt, & hac præcipuè tēpestate diuidūtur: sed tunica desuper cōtexta, charitas scilicet, quā nemo adhuc diuisit, sed nec diuidere potest, quæ per totū Christianismū cōtexta est de celo à patre, & filio & spiritu sancto. Sacramenta. n. hæretici sibi diuiserūt, & vix duo probauerūt, charitatis verò vnitatē diuidere nondū potuerūt, et id recesserūt. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: Hic est rex Iudæorum.

Causa hoc loco, pro quo Græci habent ἀριαν accusa tionem significat. Ita nempè crimen, de quo apud Pilatum Iudæi Christum accusauerunt, nempè quòd se regem Iudæorum faceret.

Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, vnus à dextris & vnus à sinistris. Prætereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita sua, & dicentes: † Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reedificas. Salua te metipsum. Si filius Dei es, descende de cruce. † Similiter & principes sacerdotum illudentes eum cum senioribus & scribis, dicebant: † Alios saluos fecit, seipsum nō potest saluū facere. Si rex Israël est, descēdat nūc de cruce, & credimus ei. Confidit in Deo liberet eū nunc si vult. Dixit. n. quia filius Dei sum.

† Ioā. 2. d
Sup. 26.
f.
† Sup. 2.
f.
‡ Mar.
15. e.
Luc. 23. c

Mouere caput, apud Hebræos est sublannare aliquē, & aper-

& apertè eū ridere: vt P^{sal.} 21. & 43. Significat etiam criminari. Iere. 18. cap.

Idipsum autem & latrones qui crucifixi sunt cum eo improperebant ei.

Quòd à latronibus factum dicit Matthæus, cùm cæteri à conuerso latrone obiurgatum alterum dicant, hoc dicendum est, locutionem Matthæi more Hebræico, synecdochicòs sumendum esse, latrones scilicet pro altero ex latronibus. Aut dicendum est ambos latrones ab initio cõuittatos esse, sed altero plus iusto in iniurias & blasphemias prorumpente, alter sub finem cõuersus est. *A sexta autem hora, tenebræ factæ sunt super vniuersam terram usque ad horam nonam.*

Iudæi diem ab ortu solis ad occasum auspicantur, more Babyloniorum. Proinde primam horam dices à solis ortu hinc ad horam vnã, sexta verò circa meridiem, nonam circa tertiã, & has vocat astrologi horas inæquales: ab hac igitur sexta has esse tenebras dicit Matthæus super vniuersam terram: quod non nulli interpretantur super vniuersam terram Iudæorum tantum, cùm tamen textus habeat simpliciter super vniuersam terram: & communis Ecclesia sic teneat, præstat sic intelligere. Nec valet dicere quod si vniuersalis fuisset solis obtenebratio, de eo historici non tacuissent: quanquam non est necesse tam longam fuisse vbique terrarum quàm Ierosolymis. Quapropter non aduersantibus multis & credentibus communem fuisse eclipsim, pauci de ea meminere: quanquam mentionem facit de ea Dionysius Areopagita: asserens in Aegypto se ea ætate eclipsim vidisse minimè naturalem. Eusebius quoq; asserit quòd tunc in Bitinia tenebræ fuerunt ita dense vt stellæ viderentur in cælo circa meridiem. Paulus Orosius dicit tunc Romæ extitisse tenebras. Hieronymus putat hanc solis obscuracionem virtute diuina factam, cùm sol radios suos retraxisset, patiente vero sole: Origines propter tenebrarum densitatem, quales per triduum fuere in Aegypto sub Moysè.

† P^{sal.}
21. a.

Et circa horã nonã clamauit Iesus voce magna, dicens: Eli, Eli, Lamazabatani? Hoc est, † Deus meus, Deus meus, vt Mar. 15. c.

P 2 quid.

quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes, & audientes, dicebant: Eliam vocat iste.

Christus tanquam vulgaris homo inter vulgares homines vulgari lingua hoc est, Chaldaica vel Syriaca locutus, qua communiter vulgò loquebantur Iudæi à regressu è Babylonica captiuitate: qua lingua in cruce hâc querelam expressit: Eli, Eli, Lamazabatani, quemadmodum habent vetusta etiam latina exemplaria. In quo Fabrum oppugna, dicentem hîc Christum desperasse. Verum hic apud patrem questus est se in manibus impiorum hostium ad omnem illorum libidinem derelictum à patre secundum hominem afficiendum, quanquam volens spiritu omnia libenter perferret. In quo se Deum & hominem euidenter probat. Quod autem Caietanus dicit, hinc esse argumentum Matthæum Græcè scripsisse, non Hebraicè, quia interpretatus est Hebraica verba, dicens, hoc est: Deus meus, Deus meus vt quid dereliquisti me? Friuolum est admodum istud, nec impugnatione dignum. Nam Græcus interpretis Matthæi ex Hebræo in Græcum, ex officio interpretis verba illa Hebraica non modo Græcè vertit, sed Hebraica seruanda esse duxit: Alioqui non seruasset allusionem eorum qui dicebant: Eliam vocat iste. Qui quidem Gentiles cùm essent, Hebrææque linguæ ignari, dum Christum Eli sonantem intelligerent, Eliam vocari putabant.

† Mar. 15. f. † Et continuo currens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere.
 Luc. 23. e. Cateri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum.
 Ioã. 19. e.

Quidam dicunt quòd ad afflictionis cumulum, quispian ex eis propinavit illi acetum, quâquam dici posset etiam quòd cõmiserationis gratia dederit, ad accelerandam iamdiu languentis mortem. Gentilis enim erat iste, neque odio quemadmodum Iudæi mouebatur in Christum. Certè Plutarchus recitat iam vulneratis acetum mortem accelerare.

† De celebra Missa.
 c. In quadam.
 Mar. 15. e. † Iesus aut iterum clamans voce magna, emisit spiritum.
 Lu 23. f. Græcè est κραταίωσιν. ἡ κραταίωσιν autem vociferari significat.
 Ioã. 19. a. Cùm ergo voce magna, id quod Lucas recitat, clamasset,
 Pater

Pater in manus tuas cōmendo spiritum meum, Id est, vitam fudit.

Et ecce velum templi scissum est in duas partes, à summo usque deorsum.

Vide hic definitionem templi, vt explices quid sit velum. Erat autem illud velum inter sanctuarium & sanctum sanctorum, nec ociose scriptum est illud scissum esse, quod summa templi mysteria tegebat. Nemp vt indicaretur veteris testamenti arca omnia, & mysteria prius abstrusa, Christi morte reuelata esse. Finis enim & perfectio legis est vt Paulus ait, Christus. Similiter vt doceretur abrogatas esse Christi morte veteris legis ceremonias. De velo lege 3. Reg. 6. vnde pendeat.

† Et terra mota est, & petre scissæ sunt.

† Apoca.
6. c.

Quaquam reuera ad literam ita factū est, indicabat tamen commonendum Euangelica prædicatione vniuersum orbem terrarū, durāq; & saxea peccatorum corda per penitentiam scindenda.

Et monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctā ciuitatem, & apparuerunt multis. Centurio autē & qui cū eo erant custodientes Iesum, viso terræ motu, & his quæ fiebant, timuerunt valde, dicentes: Verè filius Dei erat iste.

Sic aperta docet Matthæus vt tamen mortuo Christo & die mortis eius surrexisset: quemadmodū petræ scissæ sunt, ita & monumenta sunt aperta: sed tantū die resurrectionis Christi corpora sanctorum surrexisset, non amplius moritura. Ideo subdit. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius. Neque enim verisimile est ante Christum vi resurrectionis eius alios surrexisset, cum ipse sit primitiæ resurgentium, cum ipse tertia die ab inferis rediens, fructus secum triduanæ peregrinationis viuentibus reportauit: & vt omnes eum ab inferis regredi crederent, testes secum ad superiores, & præcones subactæ mortis exhibuit: qui tunc venerunt in sanctam ciuitatem Ierusalem, & apparentes multis narrauerunt quæ gesta erant. Ideo id quod dicitur corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt, in-

telligendum per anticipationem dici.

† Mar. 15. † Erant autem ibi mulieres multæ à longè, quæ secutæ erant
f. Iesum à Galilæa ministrantes ei, inter quas erat Maria

Luc. 23. g Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater
filiorum Zebedæi.

Vide libellum de genealogia trium Mariarum, in fine
libri Vita Christi.

† Mar.

15. d.

Luc. 23. g

Ioâ. 19. g

‡ Cùm autem sero factum esset, venit quidam homo diues
ab Arimathia nomine Ioseph, qui & ipse discipulus erat
Iesu. Hic accessit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu. Tunc
Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore Ioseph, inuoluit
illud in syndone munda, & posuit illud in monumento
suo nouo, quod exciderat in petra. Et aduoluit saxum magnum
ad ostium monumenti, & abiit. Erat autem ibi Maria
Magdalene et altera Maria sedentes contra sepulchrũ.

Arimathæa ciuitatis nomen est, quam & Ramatha
fuisse dicunt, siue Ramathaim ciuitas tribus Manasse sepa-
rata Leuitis, & ciuitas Samuelis in Thamnitica regione
montis Ephraim, procul ab Ierosolymis. 20. miliaribus.
Græcè enim non per, id est, neque per e, sed per a scribitur:
sic Arimathæa, hinc erat Ioseph iste: qui cùm aperte ob
Pharisæorum violentiam Christi se discipulum profiteri non
auderet, arbitratus ipsius morte extinctum illorum odium,
quod uiuo præstare obsequium non audebat, mortuo impendit,
impetrato scilicet à Pilato ad sepeliendum mortui corpore,
quod munda syndone inuolutum in monumento suo nouo
posuit: quod nuper in rupe excauauerat, magnum quæ saxum,
ne quis corpus auferret, ad ostium aduoluit.

Altera autem die quæ est post Parasceuen, conuenerunt
principes sacerdotum, & Pharisæi ad Pilatum, dicentes:
Domine, recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc ui-
uens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepul-
chrum usque in diem tertium: ne forte veniant discipuli
eius & furentur eum, & dicant plebi surrexit à mortuis:
& erit nouissimus error peior priore. At illis Pilatus: Ha-
betis custodiam, Ite custodite sicuti scitis.

Cùm

Cum pasceat sit preparatio ad festiuitatem pasceat, videtur hæc dies fuisse aut die pasceat, aut die sequenti: sed de hoc amplius considera. Ideo, rogant custodiri sepulchrum. Pro custodiri est verbum Græcum ἐσφαλίσθηαι, quod significat munire, & pestulo obfirmare. Petunt autem à Pilato vt militum præsidio muniat, quibus Pilatus ait: *Ite, custodite sicut scitis.*

Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum, & signantes lapidem cum custodibus. † Marc. 15. g.

Pro signantes Græcè est ἐσφαλίσθηαι, Id est, sigillantes lapidem, quem ad ostium monumenti Ioseph aduulerat. Neque enim contenti mole illa lapidea, quâ multi homines vix mouere poterant, publicum adhuc prætoris sigillum apponi curauerunt vnâ cû militum custodia, veriti scilicet, ne corrupti milites lapidem auferrent, quem adhibito prætoris sigillo ausi non essent auferre.

CAPVT VIGESIMVM OCTA VVM.

CHRISTVS absque sepulchri fractura resurgens custodes perterruit: resurrectionem suam per angelos mulieribus, & per mulieres discipulis ostendit: Iudæi verò data custodibus pecunia vt celarent, celare non potuerunt.

Vespere autem sabbati que lucefcit in prima sabbati, † venit Maria Magdalene & altera Maria videre sepulchrum. Et ecce terræ motus factus est magnus: Angelus enim domini descendit de celo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius sicut nix. † Marc. 16. a. Luc. 24. 10. a.

Vide quomodo vespere sabbati lucefcere possit prima dies sabbati. Nempè quia vespere illius hebdomadæ nocte fortè media cû iam diluculum primæ diei lucefceret, quod Marcus dicit valde manè orto iam sole, Ioannes autem manè dicit: cû adhuc tenebræ essent: sub ipsâ scilicet aurorâ, mulieres quæ feria sexta dominum fuerat secutæ, die sabbato paraauerunt aromata, quæ die dominica attulerunt ad dominicum corpus vngendum. Angelum autem Domini inuenerunt à patre missum, inuenerunt resurrectionem eius annun-